

Címlap Ajánló Könnyű Komoly Hetven arc – hetiszakasz Szómagyarázatok Hírlevél

🏠 > [Aktuális](#) > Bíró Tamás és Matykó Károly Schweitzer Józsefről

Bíró Tamás és Matykó Károly Schweitzer Józsefről

Bíró Tamás: א"אאאא – Az öt alef

„Minek a rövidítése az öt alef?” – szegezte nekem a váratlan szigorlati kérdést Schweitzer professzor másfél évtizeddel ezelőtt. Elégedett volt azzal, hogy legalább az első két alef jelentését megfejttem a következő kifejezésből: „*én omrim Él erekh apajim*”, vagyis „nem mondjuk az *Él erekh apajim* (‘Hosszan tűrő Isten...’) [kezdetű imát]”. Nem mondják el a reggeli ima ezen szakaszát, többek között, gyászoló házában a hétnapos gyász ideje alatt.

Amikor ma reggel a fagyos februári szélben vártam a lassan érkező buszra, arra gondoltam, pár perc késés még belefér a szokásos „zsidó vircsaftba”. Hát nem: Schweitzer professzor lakásán nagyon bőven összejött a minjen, és már a *Peszuké de-Zimra* előtti kaddist mondták, amikor én még a hosszabb ideje a polcon porosodó tfillinet kötöttem fel. A rutinos imádkozó közösséget úgysem fogom tudni utolérni, a lemaradásom csak nőne. Ezért választanom kellett: mondjam-e el a reggeli tórai és misnai „tanulós” szakaszokat, vagy inkább csatlakozzam be a zsoltsorosozatba?

A magánlakáson tartott reggeli ima, a kaotikusan imádkozó tfillinek és táleszek látványa inkább ortodox közeget idézett fel bennem. A polgári lakásbelső a Dohány-templommal szemben, a tudomány a könyvespolcokon, a standard neológ kiejtés, a neológ közösségekből ismert arcok csak részben ellensúlyozták ezt a benyomást. Rá kellett jönnöm, nem csupán Bacher Vilmos székének örökösét, hanem Hoffer Ármin unokáját is gyászoljuk. Még egyszer, még utoljára meggyőződhettem arról, hogy Schweitzer professzor egy személyben egyesítette magában a neológia mindkét összetevőjét: a reformmal közös modernitást és az ortodoxiával közös hagyományt. Professzor úr kilencvenedik születésnapjára készült tanulmánykötetben az általa megszemélyesített neológiát a szombati „folyós” kakaós kalácshoz hasonlítottam, amelyben a két összetevő egyaránt jelen van, egymásba „folyik”, de nem olvad össze, hanem ez a kettősség adja a különleges ízt. A reggeli ima jellege és közönsége ugyanezt az elmagyarázhatatlan komplexitást jelenítette meg.

„A szívnek van két rekesze” – mondta nekem Schweitzer professzor úr egy interjú alkalmával. „Mindkét módon valljuk az istenhitet: intellektuális és emocionális módon, értelemmel és érzellemmel.” Ma reggel ez jutott eszembe, amikor a tórai és misnai „tanulós” szakaszok és a zsoltsáros költő hangja között kellett választanom. Úgy döntöttem, az előbbi közelebb áll hozzám, és ahhoz, amit Schweitzer professzor úr számomra képviselt. De azt is tudtam, hogy a halákha szerint az utóbbit kellett volna választanom. És azt is, hogy bármit választok, Professzor úr elfogadta volna.

„*Rav lehosia*: a rabbi kötelessége segíteni” – csavarta ki Professzor úr az Amida egyik kifejezését egy 2000-ben a rabbi szerepéről szóló konferencián. Ehhez a rabbinak tudnia kell, hogy kit szólítson meg a tudomány és a racionalitás hangján, kit pedig az érzelmein keresztül. Ki fogja

azonnal megcselekedni, amit a rabbi szeretne tőle és kinél eredmény már az is, ha nem fordul el teljesen a zsidóságtól. Ezért a rabbinak hosszan tőrőnek is kell lennie. *Erekh apajim*, ami nem csak Istenre, hanem az *imitatio Dei* kötelezettsége miatt mindannyiunkra is vonatkozik.

„*En omrim*”: hogy az imák során mit mondunk, és mit nem, azt racionális ésszel bárhonnán meg lehet tanulni. „*Él erekh apajim*”: a türelmet és az érzelmeket tanultam Schweitzer professzor úrtól.

Matykó Károly: ...mindig valami “feladattal” bocsájtott el...

Ő maga volt a hatalmas könyvtár, mindig képes volt előhúzni onnan egy-két (vagy sok) virtuális “szakirodalmat”, és traktátusképesen elővezetni.

Mégsem volt ez a tudás félelmetesen nyomasztó, mert a tudáson kívül (Tanaktól a Talmudon, Midrásokon át akármilyen hétköznapi, alig ismert imádságig bármiről releváns ismerete volt, a történelemtől nem is beszélve, amely mindkettőnk nagy kedvence volt) még máshoz is értett: másokat megszeretni és magát megszerettetni, de ezt nem direkt módon, hanem magától értetődő természetességgel. Így már nem volt az embernek az az érzése, hogy a sok idézet “agyonyomná” hallgatóját.

Nemcsak tanárnak, hanem egyenesen hozzátartozónak érezhette magát az, akit így bizalmába fogadott. (Nem is értettem, velem miért tett így, magamban tréfásan arra fogtam, talán valami nagy marhaságot követtem el, és az Ő legendásan jó memóriájába ez örök időkre bevésődhetett.) Rá igaz volt az a jelző, hogy “atyai”. (Bevallom, én csak úgy említettem, hogy “Schweitzer papa”). Bár elsősorban azt szerette, ha tanárnak tartják (“Szólítson csak professzor úrnak, azt szeretem a legjobban!”), azzal, hogy mind az élet dolgaiban, mind a tudományban, mind a vallás ügyeiben érvényes módon szólt és cselekedett, és tanított – igazi rabbiként élt.

Bár, ha találkoztunk, ő karolt belém, mégis olyan volt, hogy nem Ő támaszkodik rám, hanem Ő maga a támasz. A szó spirituális és tudományos értelmében mindenképpen. És igen, az érdeklődés, amely sosem hunyt ki Belőle. Ha elköszöntem Tőle, mindig valami “feladattal” bocsájtott el: nézzek utána ennek, vagy annak, hozzak el Neki ezt vagy azt, mert érdekli.

Például a római rabbiával készült interjút. Amikor mondtam neki, hogy a riportalany II. János Pált egyszerűen “il nostro papa”-nak titulálta, cseppet sem csodálkozott, mert aki párbeszédre kész és képes a zsidósággal, az már lehet is “il nostro” a zsidó vallás képviselői számára.

Szeretett a Pázmányon is tanítani, az ottani tanítványai is maximálisan meghálálták, megadták Neki a kövedet, mert érezték, milyen professzor is Ő. (A Miatyánkról meg annyit, hogy Tőle hallottam akként elemezni, hogy egyes mondatai melyik rabbinikus tételeknek feleltethetők meg – ezekből lett összeszerkesztve.)

Emlékszem arra is, amikor a Jahalomon tartott “rövid” bevezetőket, vagy hozzászólt. Ha kritizált, azt is humorral tette, az irónia élet vette a sértődésnek, de célba juttatta a jobbító bírálatot.

Persze türelme Neki sem volt végtelen, tudott keményen is fogalmazni (például, ha a hazai antiszemizmus erősödésének jelei mutatkoztak). De mégis inkább a “régis iskola” képviselője volt: megfontolt, udvarias, művelt, választékosan fogalmazó. Terveztük, hogy rendszeresen – 1-1 órányi terjedelmében – készítek vele interjúkat vegyes témákról, de ebből elég sok nem valósult meg (az élet kuszasága hozta így). De az apróbb “mini-riportok” is élményszámba mentek Vele (pl. Élet menetén, vagy amikor beindítottuk a Rádió Zs-t, amit külön is üdvözölt és támogatott). És minden szerkesztőség örömmel vette, mert minden megnyilvánulásának volt veleje és súlya. Nem nagyon akarok most anekdotázni, és igazából összeszedetten sem tudok írni róla, csak az első gondolataimat, ahogy jöttek. Majd idővel összeáll valami. Ritka, hogy valakivel kapcsolatban ennyire konszenzus alakul ki áldásos életéről, még az életében, de Vele ez is megese.

Like Share 4 people like this.

TAGS SCHWEITZER

← Előző

A SZERZŐ BEMUTATKOZIK: PIPUL

Hehaluc hamaaravi. Szerkeszti: Bálint Anna, Pályi Márk, Sturovics Andi és mások.

KAPCSOLÓDÓ CIKKEK

A KADIST MAGÁTÓL ÉRTETŐDŐEN A MIATYÁNKKAL TANÍTOTTA

LÁTHATATLAN FILMEK

SPORTOT ÚZNI A HARAKIRIBŐL

A PSZICHOANALÍZIS OLYAN, MINT A FOCI

„JÉZUS IS EGY MIGRÁNS”

Add a comment...

Comment

Facebook social plugin

Jelenleg a cikkhez nem lehet hozzászólni.

FACEBOOK

Pilpul
Tetszik

462 ember kedveli Pilpul oldalát.

Facebook közösségi modul

ARCHÍVUM

Hónap kiválasztása

